

TILSYNSRAPPORT – barnehagebasert vurdering

Barnehagebasert vurdering er et ledd i Trondheim kommunes tilsyn med barnehagene. Tilsynet er hjemlet i Lov om barnehager § 8 og § 16. I følge loven skal kommunen gi veiledning og påse at barnehagene drives i samsvar med gjeldende regelverk, og føre tilsyn med alle godkjente eller godkjenningspliktige virksomheter.

Barnehagebasert vurdering gjennomføres som en elektronisk undersøkelse hvert fjerde år, etterfulgt av stedlig tilsyn i ti barnehager årlig. Fra 2014 har Trondheim kommune som tilsynsmyndighet valgt å sette søkelys på *Barnehagen som språkarena*. Målet for dette tilsynet er å undersøke kvaliteten på det arbeidet som gjøres i trondheimsbarnehagene, og samtidig bidra til kvalitetsutvikling i den enkelte barnehage når det gjelder dette temaet.

Våren 2014 ble det sendt ut et spørreskjema til alle barnehagene, med tema *Barnehagen som språkarena*. Det stedlige tilsynet som nå er gjennomført, er en oppfølging av det som barnehagen svarte i denne undersøkelsen.

I Trondheim kommune er Oppvekstkontoret delegert myndigheten til å føre tilsyn med trondheimsbarnehagene. Det er utarbeidet en overordnet plan for tilsyn med trondheimsbarnehagene, se www.trondheim.kommune.no/tilsyn

Saksnummer:	14/50729
Barnehagens navn:	Smidalen og Utleira barnehager
Adresse:	Kastbrekkvegen 8
Eier:	Trondheim kommune
Styrer/daglig leder:	Rune Midtlyng
Dato for varsling:	14.10.2014
Dato for tilsynet:	25.11.2014
Tilsynets art:	Stedlig tilsyn – varslet
Tilstede fra barnehagen:	Styrer: Rune Midtlyng Representanter for foreldre: Ingen Representanter for ansatte: Kari Gåseidnes, pedagogisk leder Hanne-Cathrine Halsli, barne- og ungdomsarbeider Therese Aune, pedagogisk leder Maria Sagberg Hanssen, barne- og ungdomsarbeider
Tilstede fra Trondheim kommune	Oppvekstkontoret v/Anne-Karin Baggerud Rådmannen v/Bodil Øwre-Johnsen

Tema for tilsynet

Hensikten med tilsynet er å vurdere barnehagens innhold og praksis. I tillegg til kontrollaspektet skal denne formen for tilsyn bidra til økt bevisstgjøring og fokus på kvalitetsutvikling i barnehagen. Kommunen har valgt å fokusere på temaet *“Barnehagen som språkarena”*.

I rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver beskrives språklig kompetanse som en del av det sentrale innholdet i barnehagen, og *Kommunikasjon, språk og tekst* er et av de sju fagområdene som barnehagene skal arbeide med. Rammeplanen sier at *«Barnehagen må sørge for at alle barn får varierte og positive erfaringer med å bruke språket som kommunikasjonsmiddel, som redskap for tenkning og som uttrykk for egne tanker og følelser. Alle barn må få et rikt og variert språkmiljø i barnehagen.»*

I Trondheim kommunes økonomiplan for 2011-2014 presenteres flere mål for kompetanseutvikling i barnehagene. Ett av målene er: *«Barnehagen er en inkluderende arena som stimulerer til god språkutvikling og språkforståelse.*

I forbindelse med spørreundersøkelsen ble barnehagens styrer oppfordret til å la ansatte delta i en prosess for å komme fram til svar som var mest mulig representative for hele barnehagen. Spørsmålene i undersøkelsen dreide seg om *planlegging og vurdering; pedagogisk tilrettelegging; personalets holdninger og kompetanse; og samarbeid med foreldre.*

Planlegging og vurdering

I Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver står det at *«Hvordan fagområdene blir tilpasset det enkelte barn og gruppens interesser og det lokale samfunnet, skal avgjøres i den enkelte barnehage og nedfelles i barnehagens årsplan. Her må progresjon tydeliggjøres.»*

Pedagogisk tilrettelegging

Rammeplanen sier: *«Barnehagen må sørge for at alle barn får varierte og positive erfaringer med å bruke språket som kommunikasjonsmiddel, som redskap for tenkning og som uttrykk for egne tanker og følelser. Alle barn må få et rikt språkmiljø i barnehagen. Noen barn har sen språkutvikling eller andre språkproblemer. De må få tidlig og god hjelp.»*

Personalets holdninger og bevissthet

I rammeplanen står det at personalet må *«være seg bevisst sin forbildefunksjon for hvordan en lytter, gir konstruktiv respons og bruker kroppsspråk, talespråk og tekst»* og *«vise forståelse for betydningen av barns morsmål»*. Det står også at de må *«tilrettelegge for opplevelser, og skape tid og rom for bruk av nonverbalt og verbalt språk i hverdagsaktiviteter, lek og i mer tilrettelagte situasjoner.*

Personalets kompetanse

I Utdanningsdirektoratets veileder «Språk i barnehagen» står det om kompetanse at *«Barnehageeieren har ansvaret for kvaliteten på tilbudet i barnehagene. I dette ligger muligheten til å velge verktøy og metoder i arbeidet med språk og ansvaret for at personalet har eller får nødvendig kunnskap og kompetanse og tid til å sikre kvaliteten.»*

Samarbeid med foreldre

Barnehageloven sier at *«Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barns behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.»*

Resultatet fra spørreundersøkelsen

I spørreundersøkelsen som ble gjennomført våren 2014 var spørsmålene framsatt som påstander om ulike kjennetegn for kvalitet. Man skulle uttrykke graden av enighet på en skala fra 1 til 6, hvor 1 står for i liten grad og 6 for i høy grad. Det er utarbeidet en rapport som viser samlet resultat for trondheimsbarnehagene, [Barnehagen som språkarena](#). Barnehagene er oppfordret til å sammenligne sine egne svar med de resultater som presenteres i denne rapporten.

Planlegging og vurdering

I undersøkelsen ble det stilt fire spørsmål som dreide seg om fagområdet «Språk, tekst og kommunikasjon», og om hvordan barnehagen tar det ned i sin årsplan og iverksetter det i arbeidet med barna. Mange barnehager svarte at de i høy grad har det med i sin årsplan, mens de i mindre grad har beskrevet hvordan de arbeider med progresjon, selv om rammeplanen krever at dette skal tydeliggjøres. Smidalen og Utleira barnehager har svart 4 på «Barnehagens årsplan beskriver arbeidet med fagområdet språk og kommunikasjon og tekst, og 2 når det gjelder beskrivelse av progresjon. I utfyllende kommentarer påpekes det at barnehagen vil sørge for å forbedre dette i neste årsplan. Barnehagen vurderer seg selv høyere enn snittet i undersøkelsen (5) når det gjelder evaluering av arbeidet med barnehagen som språkarena.

Pedagogisk tilrettelegging

Spørsmålene innenfor dette temaet dreide seg om hvordan personalet opptre og legger til rette for å støtte opp om barns språkutvikling. Vel 80 % av barnehagene har svart 5 eller 6 på alle spørsmålene, det samme gjelder Smidalen og Utleira barnehager. For eksempel har de svart 5 på spørsmålet om «Personalet benytter variert litteratur, sang, rim og regler» og 6 på «Personalet gjennomfører språkstimulering/språktiltak når barn har særlig behov for det».

Personalets holdninger og bevissthet

Det ble stilt fem spørsmål som dreide seg om holdninger og forståelse for betydningen av arbeid med språk i barnehagen. Undersøkelsen viser at også dette er et område som de fleste har scoret seg høyt. 90 % har svart 4 eller høyere på alle fem spørsmål. Smidalen og Utleira barnehager har svart 4 på fire spørsmål og 5 på ett spørsmål, altså omtrent som gjennomsnittet. I utfyllende kommentarer står det at det er forskjeller på de to barnehagene, i og med at den ene har vært del av prosjektet Barn og rom i forbindelse med nytt barnehagebygg på Utleir.

Personalets kompetanse

Det ble stilt tre spørsmål om kompetanse. Når det gjelder kompetanse om språkutvikling generelt, så har de fleste svart at de i høy grad har god kompetanse. På spørsmål om kunnskap om norsk- og andrespråkutvikling er det flere som scorer seg lavt. Utfyllende kommentarer viser at det er mange barnehager som ønsker kurs eller annen opplæring. Smidalen og Utleira barnehager har svart 4 på spørsmålet om kunnskap om norsk- og andrespråkutvikling, og 5 på de to andre spørsmålene. I barnehagens utfyllende kommentarer beskrives barnehagens interne fagteam som er et refleksjonsteam for pedagogene som har hatt mye fokus på språkutfordringer.

I spørreundersøkelsen ble det bedt om innspill til rådmannens videre arbeid med kompetanseheving innenfor arbeidet med barnehagen som språkarena. Her har Smidalen og Utleira barnehager svart at de ønsker mer generell kursing av de som jobber med barn med språkutfordringer, tips og råd om hvordan jobbe forebyggende og språkfremmende.

Samarbeid med foreldre

Det ble stilt tre spørsmål om språkutvikling og språkstimulering er tema i det daglige samarbeidet og i møter. Det kom fram i undersøkelsen at de fleste barnehagene er godt fornøyd med seg selv på dette området, særlig når det gjelder samarbeid om enkeltbarn. Smidalen og Utleira barnehager har svart i samsvar med flertallet. De har svart 6 på spørsmålet om samarbeid om enkeltbarns utvikling og 5 på spørsmålene som handler om språkarbeid er tema i samtaler og møter.

Om prosessen rundt besvarelsen

Styrer orienterte om at undersøkelsen først ble gjennomgått og besvart på hver base. Svarene fra basene ble så gjennomgått i lederteam, før styrer gjorde en endelig oppsummering. Arbeidet med besvarelsen førte til en erkjennelse av at det var områder som barnehagen trengte å forbedre seg på, og arbeid med dette er igangsatt.

Om forberedelsene til dialogmøtet

Alle deltakerne i møtet har fått utdelt barnehagens besvarelse på forhånd, og har hatt en felles gjennomgang for å forberede seg til møtet.

Gjennomføring av stedlig tilsyn

Tilsynet ble gjennomført som et dialogmøte med samtale omkring de spørsmål som ble stilt i spørreundersøkelsen. I møtet var pedagogiske ledere og fagarbeidere/assistenter representert. Foreldrerepresentanter var invitert, men ingen hadde anledning til å møte. Barnehagens leder var til stede som observatør. Møtet ble gjennomført på barnehagen i barnehagens åpningstid.

Ut fra barnehagens besvarelse valgte vi å sette søkelys på to områder; «Planlegging og vurdering» og «Personalets holdninger og bevissthet». Hver enkelt av deltakerne fikk fritt komme med sine betraktninger om hva de mente det var viktig å snakke om innenfor disse temaene.

Når det gjelder **planlegging og vurdering** ble følgende trukket fram:

- Barnehagen har jobbet mye med planlegging, men har gjennom undersøkelsen blitt klar over at de ikke har synliggjort godt nok begrunnelsene for det pedagogiske arbeidet med språkstimulering. De er i gang med å forbedre dette.
- Foreldre får månedsplaner og månedsbrev med evaluering. Der synliggjøres de fagområdene som det jobbes med.
- Basemøter brukes til å planlegge dagen for å fremme språk. Det jobbes aktivt med å skape relasjoner mellom barn, slik at de får trene på sosial kompetanse og dermed også får språktrening.
- Alle som trenger det får en spesifikk plan, de som har ansvar for språkgruppene skriver planer.

Når det gjelder **personalets holdninger og bevissthet** ble følgende trukket fram:

- Undersøkelsen har bidratt til økt refleksjon og bevissthet om hva de er god på og hva de kan forbedre.

- I basemøter deltar alle ansatte i felles refleksjon over praksis. Personalet er svært opptatt av voksenrollen og reflekterer mye over voksnes relasjoner til barn.
- Barnehagen har en bevisst kultur for å møte alle på en positiv måte på deres nivå, og er bevisste på den måten de benevner og snakker med barn på. Ansatte er opptatt av å se det enkelte barnet.
- Barnehagen organiserer språkgrupper og deler også barna inn i andre smågrupper. Bruk av språkgrupper har ført til at alle har blitt mer bevisst på språkarbeid. Organisering i smågrupper har ført til mer fokus på språk.

Andre tema som ble nevnt:

- **Kompetanse:**
 - Barnehagen har fått flere flerspråklige barn dette året, og ser at de trenger å øke kompetansen på dette området.
 - Barnehagen har spesialpedagogisk kompetanse som kan benyttes på begge «hus».
 - Seks av de ansatte er godkjente marte meo-veiledere, og marte meo som metode brukes i veiledning og felles refleksjon i basemøter
 - Ansatte er godt i gang med å benytte hverandres kompetanse, men sier selv at de kan utnytte interne ressurser bedre enn de gjør.
- **Verktøy/materiell:**
Barnehagen har mye materiell som er tilgjengelig og kan brukes på begge hus.

Konklusjon/anbefalinger

Barnehagens styrker:

- Barnehagen besitter god kompetanse; har fast ansatte spesialpedagoger og flere ansatte er utdannet marte meo-veiledere. Det er høy pedagogisk bevissthet også blant fagarbeiderne.
- Fokus på kvalitetsutvikling. Felles refleksjon over praksis er en godt innarbeidet metode. De tar tak i det når de oppdager svakheter, og setter inn forbedringstiltak.
- Ansatte har høy bevissthet om betydningen av å bruke språket i alle situasjoner
- Barnehagen har og benytter mye godt verktøy
- Barnehagen benytter refleksjon som metode for å forstå egen praksis

Barnehagens utfordringer:

- Egen bevisstgjøring av hva de faktisk gjør og er god på
- Det er en stor barnehage, to hus og mange baser, og det er derfor en utfordring å sikre bevisstheten hos alle når det gjelder å være et godt språkforbilde
- Synliggjøring og dokumentasjon av fagområdet «Språk, tekst og kommunikasjon» i

Vi anbefaler at barnehagen fortsetter med det arbeidet som de allerede har satt i gang, med økt fokus på språkarbeidet og bevisstgjøring av alle ansatte om hvordan de kan bruke daglige situasjoner til å fremme barns språkutvikling.

Det anbefales å arbeide videre med bevisstgjøring av hva som er god kvalitet når det gjelder barnehagen som språkarena. Fagområdet «Språk, tekst og kommunikasjon» skal beskrives i årsplanen, i henhold til rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver. Barns språkutvikling og betydningen av tidlig språkstimulering kan gjerne settes opp som tema på foreldremøter.

I forbindelse med at barnehagen har fått flere barn med annet morsmål enn norsk, anbefaler vi at barnehagen tar kontakt med nettverket i prosjektet «Flerkulturell praksis og språkstimulering». Informasjon om prosjektet og andre ressurser finnes på kommunens nettside:

<http://www.trondheim.kommune.no/flerkultur>

Trondheim 27.11.14

Anne-Karin Baggerud,
Oppvekstkontoret

Bodil Øwre-Johnsen,
Rådmannen